

АНОТАЦІЯ

Виноградова А.І. Адміністративно-правові засади кадрового забезпечення діяльності судів в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право». – Класичний приватний університет, Запоріжжя, 2023.

Дисертація присвячена формуванню теоретичного підґрунтя та визначенню адміністративно-правових засад кадрового забезпечення діяльності судів в Україні, визначенню шляхів вдосконалення адміністративно-правового регулювання кадрового забезпечення діяльності судів з урахуванням: положень національної доктрини адміністративного права щодо змісту публічної служби у судах, змісту та особливостей відповідних інститутів адміністративного права, адміністративних процедур кадрового забезпечення діяльності судів; практики застосування відповідних норм; досвіду визначення та застосування правових засобів кадрового забезпечення діяльності судів за кордоном.

Визначено сутність адміністративно-правових засад кадрового забезпечення діяльності судів як сукупності положень, базових для розкриття сутності адміністративно-правового регулювання відносин у сфері кадрового забезпечення, що відображають цілеспрямований характер діяльності уповноважених суб'єктів щодо здійснення кадрового забезпечення діяльності судів.

Поняття «кадрове забезпечення» сформульоване у широкому та вузькому значеннях. Широке значення розкрито з урахуванням результатів актуальних наукових досліджень у сфері кадрового забезпечення державного апарату, а також судів. Визначене співвідношення широкого значення кадрового забезпечення діяльності судів із поняттями «кадрова робота», «кадрові процедури». Вузьке значення кадрового забезпечення діяльності

судів розкрито виходячи з юридичного значення терміну «забезпечення», розмежоване поняття кадрового забезпечення діяльності судів із категоріями «проходження служби», «службова кар'єра». Визнання адміністративно-правової природи діяльності щодо кадрового забезпечення дозволило назвати її адміністративною діяльністю.

Визначено поняття кадрового забезпечення діяльності судів як урегульованої нормами адміністративного права адміністративної діяльності суб'єктів реалізації кадрової політики у сфері судочинства, спрямованої на забезпечення судів кадрами, вимоги до яких передбачені чинним законодавством про судоустрій і статус суддів, а також законодавством у сфері публічної служби, спроможними виконувати покладені на них функції та реалізувати компетенцію з метою забезпечення ефективності правосуддя та належної організації його здійснення. Надано характеристику адміністративно-правовому виміру кадрового забезпечення діяльності судів, до якого віднесено процедури комплектування посад публічної служби в судах, а також звільнення з публічної служби.

Надано характеристику публічної служби в судах, розкрито її характер (професійний характер) та обсяг (стосується усіх посад публічної служби у судах), завдання та спрямованість, виду належність (є складовою публічної служби в органах судової влади). Виділено ознаки публічної служби в судах. Розкрито організаційно-забезпечувальні та правоохоронні завдання публічної служби у судах. Здійснено систематизацію публічної служби в судах.

Розкрито вплив особливостей публічної служби в судах на кадрове забезпечення діяльності судів, що здійснюється через: перелік суб'єктів, уповноважених здійснювати кадрове забезпечення; форми прийняття управлінських рішень щодо кадрового забезпечення; процедури кадрового забезпечення. Здійснено систематизацію процедур кадрового забезпечення діяльності судів: а) процедури кадрового забезпечення, що стосуються формування й функціонування суддівського корпусу; б) процедури щодо кадрового забезпечення судів державними службовцями та службовцями

патронатної служби в апаратах судів; в) процедури кадрового забезпечення щодо формування корпусу співробітників Служби судової охорони, які мають спеціальні звання.

Надається характеристика принципів кадрового забезпечення діяльності судів на основі систематизації актуальних наукових поглядів щодо сутності принципів адміністративного права. Головною ознакою принципів кадрового забезпечення діяльності судів визначено їх соціальну обумовленість, що означає їх походження з соціальних процесів у державі та суспільстві, які відобразились у напрямках актуальної реформи кадрового забезпечення діяльності судів та закріплені у відповідних стратегічних нормативних актах. Тому сутність принципів кадрового забезпечення діяльності судів охарактеризована як системоутворюючі, нормативно закріплені вимоги щодо вказаного забезпечення. Підкреслено соціальне походження принципів кадрового забезпечення діяльності судів.

Здійснено систематизацію принципів кадрового забезпечення діяльності судів за критерієм виду публічної служби в судах: суддівської, адміністративної та мілітаризованої (Служба судових розпорядників та Служба судової охорони). Надано характеристику принципів для кожного виду публічної служби в судах з урахуванням його специфіки. Водночас, наголошено про доцільність встановлення спільними для усіх видів кадрового забезпечення публічної служби в судах наступних принципів: верховенство права, законність, відкритість і гласність, демократизм, патріотизм.

Виокремлено загальні та специфічні ознаки суб'єкта кадрового забезпечення діяльності судів. Загальні ознаки відображають видову належність вказаних суб'єктів до суб'єктів публічної влади. Специфічні ознаки відображають особливості правової природи, організації та діяльності суб'єктів кадрового забезпечення діяльності судів.

Визначено поняття суб'єкта кадрового забезпечення діяльності судів - уповноважений орган публічної влади, його посадову особу, діяльність яких

спрямована на забезпечення належного професійного рівня посадових осіб судів та спроможності судів ефективно виконувати свої завдання.

Здійснено систематизацію суб'єктів кадрового забезпечення діяльності судів за такими критеріями: здійснювані функції; положення по відношенню до суду; форма прийняття рішень. Так, за першим критерієм виділено суб'єктів: кадрового забезпечення діяльності судів у адміністративно-правовому вимірі (комплектування посад суду, призначення на посаду, звільнення з посади); кадрового забезпечення діяльності судів у широкому сенсі (усі інші напрями кадрового забезпечення діяльності судів: планування кадрових потреб, розстановка кадрів, забезпечення мотивації службовців, супроводження проходження ними служби тощо). За другим критерієм виділено суб'єктів, що перебувають у межах штатного розпису суду (голова суду та його заступник, керівник апарату суду та його заступник, уповноважені підрозділи суду) та суб'єктів, що не входять до штатного розпису суду (Рада суддів України, ВККС України, ВРП, ДСА України тощо). За третім критерієм виділено суб'єктів, які видають: укази, накази, рішення, постанови, довідки, звіти, рекомендації тощо.

Встановлено відповідність актів суб'єктів кадрового забезпечення судів у адміністративно-правовому вимірі (комплектування посад судів, призначення на посади у судах та звільнення з посад) усім ознакам індивідуального (адміністративного) акта. Водночас визначено спеціальні ознаки вказаних актів з огляду на специфіку судової влади та правовідносин кадрового забезпечення судів. Визначено спеціальні ознаки щодо: форми вираження (є виключно письмовими); юридичних наслідків (мають правоуповноважувальний характер); дії у часі (безстрокові); функцій правового регулювання (виключно регулятивний характер).

Обґрунтовано необхідність законодавчого закріплення більш активної ролі суду у комплектуванні посади керівника апарату суду. Так, за чинним законодавством наказ про призначення на посаду керівника апарату суду видається начальником територіального управління ДСА України (Головою

ДСА України) за погодженням із головою відповідного суду. Натомість такий наказ має видаватись спільно із головою відповідного суду.

Обґрунтовано, що процедури кадрового забезпечення діяльності судів у адміністративно-правовому вимірі (комплектування адміністративних посад у судах, обрання суддів на адміністративні посади та звільнення їх з адміністративних посад) відповідають усім ознакам адміністративної процедури. Водночас визначено їх специфічні риси з огляду на особливу сферу їх реалізації (судова влада).

Здійснено систематизацію адміністративних процедур кадрового забезпечення діяльності судів за критеріями: місця посад, на забезпечення яких спрямовані адміністративні процедури, у штатному розписі суду; складових проходження державної служби у суді. За першим критерієм необхідно розрізняти адміністративні процедури забезпечення наступних посад: посада судді; адміністративні посади суду (голова суду та його заступник); посади апарату суду (керівник апарату суду та його заступник, а також працівник апарату суду). За другим критерієм необхідно виділяти адміністративні процедури: комплектування посад у суді; призначення на посаду; звільнення з посади.

Обґрунтовано, що актуальні міжнародні стандарти кадрового забезпечення діяльності судів базуються на визнанні його системного характеру. Вказані міжнародні стандарти діяльності судової влади розуміються як усталені практики реалізації засад її діяльності.

Здійснено систематизацію сфер світового досвіду кадрового забезпечення діяльності судів, що є перспективними до імплементації: загальні положення щодо кадрового забезпечення діяльності судів; кадрове забезпечення діяльності судів у адміністративно-правовому розумінні; щодо кадрового забезпечення діяльності судів у широкому розумінні.

Визначено актуальні чинники вдосконалення адміністративного законодавства щодо кадрового забезпечення діяльності судів: недосконалість системи стримувань та противаг, зокрема проблеми визначення місця у ній

суб'єктів судової влади та правових засобів її представництва; розвиток адміністративно-правових гарантій верховенства права як принципу діяльності щодо кадрового забезпечення діяльності судів; необхідність забезпечення системного характеру адміністративно-правового регулювання; недостатня укомплектованість судів кадрами.

Здійснено систематизацію напрямів розвитку адміністративно-правового регулювання кадрового забезпечення діяльності судів за критерієм сфери їх впливу: оптимізація загальних положень щодо кадрового забезпечення діяльності судів; оптимізація кадрового забезпечення діяльності судів у вузькому або у широкому сенсі.

***Ключові слова:** адміністративно-правове регулювання, адміністративна процедура, публічна служба, державна служба, кадрове забезпечення, комплектування посад, звільнення, суд, суддя, судова влада.*

ABSTRACT

Vynohradova A.I. Administrative and legal principles of staffing the courts in Ukraine. – Qualifying research paper.

Thesis for a Candidate Degree in Law, specialty 081 «Law». – Classic Private University, Zaporizhzhia, 2023.

The dissertation research is devoted to formation of a theoretical basis and definition of administrative and legal bases of staffing of activity of courts in Ukraine, definition of ways of perfection of administrative and legal regulation of staffing of activity of courts taking into account: provisions of the national doctrine of administrative law on the content of public service in courts, the content and features of the relevant institutions of administrative law, administrative procedures for staffing the courts; practice of application of relevant norms; experience in determining and applying legal means of staffing courts abroad.

The essence of administrative and legal principles of staffing of courts as a set of provisions basic for disclosing the essence of administrative and legal regulation

of relations in the field of staffing, reflecting the purposeful nature of the activities of authorized entities for staffing of courts.

The concept of "staffing" is formulated in broad and narrow meanings. Wide significance is revealed taking into account the results of current research in the field of staffing of the state apparatus, as well as courts. The ratio of the broad importance of staffing the courts with the concepts of "personnel work", "personnel procedures" is determined. The narrow meaning of staffing of courts is revealed based on the legal meaning of the term "support", a distinction between the concept of staffing of courts with the categories of "service", "career". Recognition of the administrative and legal nature of staffing activities allowed us to call it an administrative activity.

There formulated the concept of staffing of courts as regulated by administrative law administrative activities of the subjects of personnel policy in the field of justice, aimed at providing courts with staff, the requirements of which are provided by current legislation on the judiciary and the status of judges, as well as legislation in the civil service which can perform the functions assigned to them and exercise their competence in order to ensure the efficiency of justice and the proper organization of its implementation.

There given a description of the administrative and legal dimension of staffing of courts, which includes procedures for staffing public service positions in courts, as well as dismissal from public service.

The description of public service in courts is given, its character (professional character) and volume (applies to all positions of public service in courts), tasks and orientation, type of affiliation (is a component of public service in the judiciary) are revealed. Signs of public service in the courts are highlighted. Organizational, security and law enforcement tasks of public service in courts are revealed. The systematization of public service in courts has been carried out.

There revealed the influence of the peculiarities of public service in the courts on the staffing of the courts, which is carried out through: the list of entities authorized to provide staffing; forms of making managerial decisions on staffing; staffing procedures. The systematization of procedures for staffing the courts has

been systematized: a) staffing procedures related to the formation and functioning of the judiciary; b) procedures for staffing courts by civil servants and employees of the patronage service in the courts; c) staffing procedures for the formation of the corps of employees of the Judicial Protection Service who have special ranks.

There given the characteristics of the principles of staffing the courts on the basis of systematization of current scientific views on the essence of the principles of administrative law. The main feature of the principles of staffing of courts is their social conditionality, which means their origin from social processes in the state and society, which are reflected in the current reform of staffing of courts and enshrined in relevant strategic regulations. Therefore, the essence of the principles of staffing the courts is characterized as system-forming, regulatory requirements for this provision. The social origin of the principles of staffing the courts is emphasized.

The principles of staffing the courts according to the criterion of the type of public service in the courts were systematized: judicial, administrative and militarized (the Service of Judicial Administrators and the Judicial Protection Service). The characteristics of the principles for each type of public service in the courts are given, taking into account its specifics. At the same time, the expediency of establishing the following principles common to all types of public service staffing in courts was emphasized: rule of law, legality, openness and transparency, democracy, patriotism.

The general and specific features of the subject of staffing of courts are singled out. The general features reflect the species affiliation of these entities to the subjects of public authority. Specific features reflect the peculiarities of the legal nature, organization and activities of the subjects of staffing of the courts.

The notion of the subject of staffing of courts - the authorized body of public authority, its official, whose activities are aimed at ensuring the proper professional level of court officials and the ability of courts to effectively perform their tasks.

Systematization of subjects of personnel support of activity of courts according to the following criteria is carried out: performed functions; provisions in relation to the court; form of decision making. Thus, according to the first criterion,

the following subjects were identified: staffing of courts in the administrative and legal dimension (staffing of court positions, appointments, dismissals); staffing of courts in a broad sense (all other areas of staffing of courts: planning staffing needs, staffing, motivating employees, supporting their service, etc.). According to the second criterion, entities that are within the staff list of the court (chairman of the court and his deputy, head of the court staff and his deputy, authorized subdivisions of the court) and entities that are not included in the staff list of the court are identified. VKKS of Ukraine, GRP, SJA of Ukraine, etc.). The third criterion identifies the subjects that issue: decrees, orders, decisions, resolutions, certificates, reports, recommendations, etc.

There established the conformity of the acts of the subjects of staffing of courts in the administrative and legal dimension (staffing of courts, appointments to positions in courts and dismissals) to all the features of the individual (administrative) act. At the same time, special features of these acts have been identified, taking into account the specifics of the judiciary and the legal relations of staffing of courts. Special features have been identified regarding: forms of expression (are exclusively written); legal consequences (have a power of attorney); actions in time (indefinite); functions of legal regulation (exclusively regulatory).

The necessity of legislative consolidation of a more active role of the court in staffing the position of the head of the court staff is substantiated. Thus, according to the current legislation, the order on appointment to the position of the head of the court staff is issued by the head of the territorial department of the SJA of Ukraine (Chairman of the SJA of Ukraine) in agreement with the chairman of the relevant court. Instead, such an order should be issued jointly with the chairman of the relevant court.

It is substantiated that the procedures of staffing the courts in the administrative-legal dimension (staffing of administrative positions in courts, election of judges to administrative positions and their dismissal from administrative positions) meet all the criteria of administrative procedure. At the same time, their

specific features are identified given the special scope of their implementation (judiciary).

The systematization of administrative procedures for staffing the activities of courts has been carried out according to the following criteria: places of positions to which administrative procedures are aimed, in the staff list of the court; components of civil service in court. According to the first criterion, it is necessary to distinguish between administrative procedures for securing the following positions: the position of a judge; administrative positions of the court (chairman of the court and his deputy); positions of the court staff (head of the court staff and his deputy, as well as an employee of the court staff). According to the second criterion, it is necessary to distinguish administrative procedures: staffing in court; appointment; dismissal.

It is substantiated that the current international standards of staffing of courts are based on the recognition of its systemic nature. These international standards of the judiciary are understood as well-established practices of implementing the principles of its activities.

The systematization of the spheres of the world experience of staffing the courts, which are promising for implementation is made: general provisions on staffing of the courts; staffing of courts in the administrative and legal sense; on staffing the courts in a broad sense.

The current factors of improving the administrative legislation on staffing of courts are identified: the imperfection of the system of checks and balances, in particular the problem of determining the place of the judiciary and the legal means of its representation; development of administrative and legal guarantees of the rule of law as a principle of activity in relation to staffing of courts; the need to ensure the systemic nature of administrative and legal regulation; insufficient staffing of courts.

The systematization of directions of development of administrative and legal regulation of staffing of courts by the criterion of their sphere of influence is carried out: optimization of general provisions on staffing of courts; optimization of staffing of courts in the narrow or broad sense.

Key words: *administrative and legal regulation, administrative procedure, public service, civil service, staffing, dismissal, court, judge, judiciary.*

Список публікацій здобувача за темою дисертації:

– наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Vynohradova Anastasiia. The concept of staffing courts in Ukraine. *Journal of International Legal Communication*. 2021. Vol. 3 № 3. P. 62–70. <https://doi.org/10.32612/uw.27201643.2021.3.pp.62-70>.

2. Sopilko I., Timush D., Vynohradova A., Zubko Y., & Gordieiev V. (2022). Guarantees of an independent tribunal in administrative proceedings in the context of the implementation of the human right to a fair trial. *CUESTIONES POLÍTICAS*. Vol.º40 N°74 (2022): 456-473. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4074.25> (*Web of Science*).

3. Виноградова А.І. Оптимізація кадрового забезпечення судів. Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»; Том 2. № 55 (2020). С. 68-74.

4. Виноградова А.І. Система процедур кадрового забезпечення діяльності судів в адміністративно-правовому вимірі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція. 2021. № 54, Т. 1. С. 78–81.

5. Виноградова А.І. Поняття та система принципів кадрового забезпечення діяльності судів в Україні у вимірі адміністративно-правових основ його здійснення. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2021. Випуск 6. С. 83–89.

6. Виноградова А.І. До питання визначення сутності публічної служби у судах. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2021. Випуск 6 (41). С. 55–59.

– наукові праці, які засвідчують апробацію дисертації:

7. Виноградова А.І. Поняття кадрового забезпечення діяльності судів у науковій думці. «*Innovations and prospects of world science*»: The 6th International scientific and practical conference. (February 2-4, 2022). Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2022. С. 1046–1049.

8. Виноградова А.І. Вдосконалення правового регулювання діяльності ВККС України як напрям оптимізації кадрового забезпечення діяльності судів. *Актуальні питання реформування правової системи в сучасному суспільстві*: матеріали науково-практичної конференції (м. Львів, 01-02 квітня 2022). Херсон : Молодий вчений, 2022. С. 87–89.

9. Виноградова А.І. Гарантії прав судді при проходженні ним суддівської служби: окремі проблемні питання. The 12 th International scientific and practical conference “*International scientific innovations in human life*” (June 8-10, 2022) Cognum Publishing House, Manchester, United Kingdom. 2022. P. 926-929.